

CHEBSKÁ SVĚTNICE JAKO INSCENACE

DIE EGERLÄNDER STUBE ALS INSZENIERUNG

Kolem roku 1900 se v mnoha evropských zemích rozšířil způsob „inscenace pomocí souborů“. Zařizování selských světnic se stalo základním principem krátkodobých výstav i expozic kulturněhistorických muzeí. Chebská světnice byla k vidění například roku 1902 na „Německé živnostenské, průmyslové a zemědělské výstavě“ v Děčíně, v roce 1911 na „Mezinárodní výstavě hygieny“ v Drážďanech a roku 1913 na „Německo-české zemské výstavě“ v Chomutově. Vznikla tak jakási „turistika selských světnic“: chebské světnice byly prezentovány také v „Germánském národním muzeu“ v Norimberku a ve vídeňském národopisném muzeu. Dokonce i „kantýna“ jedné pobočky berlínského obchodního domu Wertheim byla ztvárněna jako „stylová egerlandská světnice“.

Interiéry sestavované v muzeích za účelem prezentace regionálního svérázu vždy představují idealizovaný obraz venkova. Exponáty různé proveniencí se teprve v muzeích mění v součást regionálně typického „obytného souboru“. Tyto inscenace byly vždy nejen výrazem národopisného bádání, ale současně také prostředkem k utváření identity: světnice představující symbol idealizovaného venkovského světa, v němž se odráží sociální struktury, řemeslné tradice a regionální specifika. Kombinace nábytku, krojů a předmětů každodenní potřeby zprostředkovává obraz stálosti a pospolitosti, který v době společenských proměn poskytoval orientaci.

Um 1900 entwickelte sich in vielen europäischen Ländern das Prinzip der „Inszenierung mittels Ensembles“. Das Einrichten von Stuben wurde zum Ausstellungsprinzip in temporären Ausstellungen und kulturgeschichtlichen Museen. Egerländer Stuben waren etwa 1902 bei der „Deutschen Gewerbe-, Industrie- und Landwirtschaftlichen Ausstellung“ in Tetschen, 1911 bei der „Internationalen Hygiene-Ausstellung“ in Dresden und 1913 bei der „Deutsch-Böhmischen Landesschau“ in Komotau zu sehen. Es entstand eine Art „Stubentourismus“: Egerländer Stuben wurden auch im Germanischen Nationalmuseum in Nürnberg und im Volkskundemuseum in Wien präsentiert. Sogar der „Erfrischungsraum“ einer Filiale des Berliner Kaufhauses Wertheim war als „stilechte Egerländer Stube“ gestaltet.

Museal zusammengestellte Bauernstuben stellten immer ein Idealbild dar. Die Elemente der Einrichtung waren meist unterschiedlicher Herkunft und wurden erst in den Ausstellungen zu regional-typischen „Wohnensembles“ zusammengestellt. Solche Inszenierungen waren zugleich Ausdruck volkskundlicher Forschung und Wunsch nach Identitätsstiftung: Die Stube als Symbol einer idealisierten ländlichen Lebenswelt, in der sich soziale Ordnung, handwerkliche Tradition und regionale Eigenheiten widerspiegeln sollten. Gerade die Kombination aus Möbeln, Trachten und Alltagsgegenständen vermittelte ein Bild von Beständigkeit und Gemeinschaft, das in Zeiten gesellschaftlichen Wandels Orientierung bot.

Chebské muzeum, třetí místnost se selskou jizbou, Friedrich Weigel, fotografie, 1906

Drittes Zimmer des Egerer Stadtmuseums, Egerländer Bauernstube, Friedrich Weigel, Fotografie, 1906